

ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI

E-ISSN: 2458-7559

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18560/cukurova.1125>

Gülnihal, G., Aksoy M. G. (2019). Müzik öğretmeni adaylarının “özel eğitim” yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Çukurova Araştırmaları*, 5 (1), 53-62.

CİLT 5, SAYI 1, YAZ 2019, s. 53-62

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ “ÖZEL EĞİTİM” YETERLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

Münevver Gökçe AKSOY²

Gülnihal GÜL³

Öz

Normal zekâ düzeyinin altında veya üstünde olan özel gereksinimli bireyler, potansiyellerinin ortaya çıkabilmesi için özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Dikkat süresi kısıtlı olan ve belli zamanlarda disiplin sorunu yaşayan özel gereksinimli bireylerin resim, drama ve müzik gibi sanat dalları ile ilgilenmeleri kişisel gelişimlerine fayda sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda müzik dersleri özel gereksinimli bireylerin normal öğrencilerle etkileşim içinde oldukları, kendilerini bireysel ve toplu olarak en rahat ifade edebildikleri derslerden biridir. Özel gereksinimli öğrencilerle çalışan müzik öğretmenlerinin, söz konusu bireylerin kişisel gelişim özelliklerini bilmesi, öğrencinin gereksinimine uygun dersi planlaması ve buna uygun dersi yürütebilmesi gerekli görülmektedir. Bu nedenle müzik öğretmeni adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik olarak aldıkları derslerin kapsam ve içeriği büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, müzik öğretmeni adaylarının özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik yeterliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda müzik eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören 7 müzik öğretmeni adayı ile görüşülmüştür. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri görüşme tekniği türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşme sonucundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda müzik öğretmeni adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitimi konusunda lisans düzeyinde aldıkları ders saatlerinin ve ders çeşitliliğinin yeterli olmadığı, ders içeriğinde edindikleri bilgilerin mesleki kazanımlarına katkı sağladığı, lisans düzeyinde özel gereksinimli bireylere yönelik yapılacak müzik eğitimi uygulamalarının mesleki yeterliklerine katkı sağlayacağı tespit edilmiştir.

¹ Bu çalışma 26-27.04.2019 tarihinde gerçekleştirilen 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, munevvergokceaksoy@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7350-9164>

³ Dr. Öğretim Üyesi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi GSE Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, gulnihalgul@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9437-2419>

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 02.05.2019

Accepted/Kabul: 19.06.2019

Anahtar Kelimeler: Müzik öğretmeni adayı, müzik eğitimi, özel gereksinimli birey

VIEWS OF MUSIC TEACHER CANDIDATES ON THEIR “COMPETENCES IN SPECIAL EDUCATION”

Abstract

Music teachers working with students with special needs should be able to know the personal development features of the individuals, plan the course according to the student's needs and carry out the course accordingly. For this reason, the content and context of the lessons that the candidates of music teachers receive for the education of individuals with special needs have great importance.

In this study, it is aimed to determine the competencies of music teacher candidates for the education of students with special needs. Within this context, 7 teachers who graduated from music teaching undergraduate programs were interviewed. Qualitative research method was used in the research. The research data were collected by semi-structured interview technique that is a type of the interview technique. Descriptive analysis technique was used to analyze the data obtained from the interview results. As a result of the study, it was determined that the music teacher candidates' education hours and class diversity on the matter of the education of the individuals with special needs do not suffice, the knowledge they gained in the course contributes to their professional gains, and the music education applications to be made for the individuals with special needs at the undergraduate level would contribute to the professional competencies of their education.

Key Words: Music teacher candidates, music education, individuals with special needs

GİRİŞ

Toplumdaki özel gereksinimli bireylerin fark edilmesi ve gerekli çalışmaların sürdürülmesine katkı sağlayan özel eğitim günümüzde önemli bir alan haline gelmiştir. “Özel gereksinimlilik, yetersizliklere bağlı güçlük çeken bireyler kadar, üstün özellikler sergileyen bireyleri de kapsamaktadır” (Akçamete, 2009; akt: Yıldız ve Tutuk, 2017: 20). Potansiyellerinin ortaya çıkabilmesi için özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan özel gereksinimli bireyler normal zekâ düzeyinin altında veya üstünde bulunabilirler (Eripek, 2002: 3; Yıldız ve Tutuk, 2017: 21). Bu nedenle söz konusu bu bireylere sağlanacak eğitim hizmetlerinin onların ihtiyaçları dikkate alınarak planlı ve programlı bir şekilde sunulması toplumla uyumlu bir şekilde yaşayabilmelerine katkıda bulunması açısından önemli görülmektedir.

Her çocuk bedensel, bilişsel ve duyuşsal olarak farklılık göstermektedir. Bu kapsamda çocuğun kendine özgü duygusal durumu, bedensel yapısı ve işlevleri, öğrenme hızları ve becerileri de daha büyük boyutlu olduğunda ise özel eğitim hizmetlerini gerekli kılmaktadır (Kırcaali- İftar, 1998: 3).

T.C. Anayasanın 42. maddesinde “Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz” ifadesi yer almaktadır (Kaya, 2015, s. 85). Özel gereksinimli bireylere bağımsız yaşama yetisinin kazandırılması amacıyla yönelik olarak gerçekleştirilen özel eğitim, özel gereksinimli bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için dışarıya bağımlı olan yaşamlarını en aza indirmeyi hedefleyen; bireysel planlanıp, sistemli uygulanan ve değerlendirilen hizmetlerin tümüdür (Cavkaytar, 2019: 9; Eripek, 2002: 8).

Özel gereksinimli bireylerin beceri ve ihtiyaçları dikkate alınarak, uygun eğitim ortamında gerçekleştirilen destek hizmetlerinin sağlanması oldukça önemlidir (Ceylan ve Yıkılmış, 2017: s. 214). İhtiyaçları doğrultusunda özel gereksinimli bireylerin eğitim gördükleri ortamlar normal

sınıf, danışman desteğinde normal sınıf, yarı zamanlı genel eğitim sınıfı, yarı zamanlı destek ve gezici özel eğitim öğretmeni, yarı zamanlı özel eğitim sınıfı, tam zamanlı özel eğitim sınıfı, okuldaki öğrencilerle sosyal kaynaştırma, yatılı özel eğitim okulu, evde bakım ya da hastane ortamı olmak üzere en az sınırlandırılmıştan en çok ayrıştırılmışa doğru sıralanmaktadır (Batu, Kırcaali- İftar ve Uzuner: 2004: 33; Caykaytar, 2019: 22 ; Yıldız ve Tutuk, 2017: 22). Özel gereksinimli bireyler en üst düzeyde performansı en az kısıtlayıcı/sınırlandırıcı ortamlarda sergilemektedirler. Söz konusu bireyler için uygun ortam belirlenirken öncelikle normal gelişim özelliği gösteren akranlarıyla bir arada bulunmasına önem verilmektedir (Kargın, 2007: 2). Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı genel eğitim veren okullarda kaynaştırma programı çerçevesinde özel eğitim hizmetleri de gerçekleştirilmektedir (Demir, 2018: 217).

İlk olarak 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu" ile özel gereksinimli çocukların kaynaştırma yoluyla eğitimi ülkemizde önem kazanmaya başlamıştır (Akçamete, 1998: 198; Ulutaşdemir, 2007:121).

Özel Hizmetler Yönetmeliği gereğince kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları "özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla akranları ile birlikte tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi" kapsamaktadır (MEB, 2018). Bu kapsamda özel eğitim hizmetlerinde görev alan öğretmenlerin ve uzman kişilerin işbirliği içerisinde, aynı hedefe yönelik olarak söz konusu eğitim hizmetlerini planlamaları gerekli görülmektedir (Batu, 2000: 36). Bu nedenle özel gereksinimli bireylerin eğitimini gerçekleştiren öğretmenlerin alanında uzman ve özel becerilere sahip donanımlı bireyler olmaları büyük önem taşımaktadır.

Dikkat süresi kısıtlı olan ve belirli zamanlarda disiplin sorunu yaşayan özel gereksinimli bireylerin; resim, drama ve müzik gibi sanat dalları ile ilgilenmelerinin, kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Gönen, Şahin, Yükselen ve Celep, 2006: 9). Bu kapsamda özel gereksinimli öğrencilerin normal öğrencilerle etkileşim kurmalarına ve kendilerini bireysel ve toplu olarak rahat ifade edebilmelerine katkı sağlayan müzik derslerinin söz konusu öğrencilerin kişisel gelişimlerine büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Güven ve Tufan, 2010: 557). Bu nedenle özel gereksinimli çocukların eğitimini gerçekleştiren müzik öğretmeni, öğrencilerin gelişim düzeyi ve hazır bulunuşluklarının farkında olmalı, bireysel farklılıklarını ve buna bağlı olarak farklı öğrenme stillerini dikkate almalı ve dersini buna yönelik olarak planlayabilmelidir (Artan, 2001: 43; Eren, 2012: 18).

Özel gereksinimli öğrencilerle çalışan müzik öğretmenlerinin, söz konusu bireylerin kişisel gelişim özelliklerini bilmesi, öğrencinin gereksinimine uygun dersi planlaması ve buna uygun dersi yürütebilmesi gerekli görülmektedir. Bu nedenle müzik öğretmeni adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik olarak aldıkları derslerin kapsam ve içeriği büyük önem taşımaktadır.

Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmalar özel gereksinimli bireylerin eğitimini gerçekleştiren öğretmenlerin mesleki donanımlarının söz konusu bireylerin eğitimlerine yön vermede önemli katkılarının olduğunu göstermektedir (İzci, 2005; Çitil, Karakoç ve Küçüközyiğit, 2018; Dayı ve Gürkan Öztürk, 2019; Gavish, 2015; Wong and Chic, 2016; Bruno, Scott and Willis; 2018).

İzci (2005) yapmış olduğu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitim konusundaki yeterliklerini ortaya çıkarmayı amaçlamış; araştırmanın sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi konusunda bilgi ve becerilerinin yeterli olmadığını tespit etmiştir.

Çitil, Karakoç ve Küçüközyiğit (2018) yapmış oldukları çalışmada özel eğitim lisans dersinin öğretmen adaylarının bilgi düzeylerine ve engellilere yönelik tutumlarına etkisini belirlemeyi

amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının bilgi testinde ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş, özel eğitim ve engelliler hakkındaki bilgi düzeylerinin arttığı ancak engelli bireylere yönelik tutumlarında anlamlı bir değişikliğin meydana gelmediği tespit edilmiştir.

Dayı ve Gürkan Öztürk (2019) yapmış oldukları çalışmada Türkiye’de zihinsel engelli öğrencilere hizmet veren özel eğitim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenlerinin sayılarını, okul türlerini, bu okullardaki müzik sınıfı sayısını ve teknolojik donanımlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda Türkiye genelinde toplam 1219 özel eğitim okulu olduğu, bu okullarda çalışan 560 müzik öğretmeni ve 233 müzik odasının bulunduğu belirlenmiş, müzik sınıflarının çok azında müzik aleti olduğu ve teknolojik müzik aleti olan sınıflarda ise çoğunlukla elektronik org, dijital piyano ve elektronik bateri kullanıldığı tespit edilmiştir.

Gavish (2015) yapmış olduğu çalışmada özel eğitim öğretmeni adaylarının seçtikleri mesleğe atılmada onları motive eden şeyin ne olduğunu, özel eğitim öğretmenliği rollerini nasıl algıladıkları, özel eğitim öğretmenliği programından neler beklediklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının yüksek etik değerlere sahip bir eğitimci grubuna dâhil olmak, savunmasız bireylere yardım etmek ve bu bireylerin karakterlerini olumlu yönde şekillendirerek toplum üzerinde etki yaratma görevini üstlenmek istedikleri; ayrıca eğitimleri sırasında çeşitli engel gruplarını tanımak, doğru iletişim kurabilmek ile birlikte kendi öğretmenlik becerilerini de güçlendirmek istedikleri tespit edilmiştir.

Wong ve Chic (2016) kaynaştırma müzik sınıflarında müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciler ile birlikte ders sürecinde edindikleri deneyimleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ve müzikal gelişimleri için bilgi sahibi olmadıkları ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik yaşadığı ve çevresel dışlanma yaşadıkları tespit edilmiştir.

Bruno, Scott ve Willis (2018) yapmış oldukları araştırmada özel eğitim öğretmenlerinin alternatif ve geleneksel yollarla standartlara uygun etkili bir program hazırlamaya yönelik olarak aldıkları eğitim ile ilgili algılarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda hem geleneksel hem de alternatif yolların özel eğitim öğretmenlerinin profesyonel eğitimlerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerle çalışacak öğretmenlerin lisans düzeyinde aldıkları derslerin onların mesleki donanımlarına ve engellilere yönelik tutumlarına yön vermede önemli katkılarının olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle özel eğitim hizmetlerini gerçekleştirecek öğretmenlerin nitelikli bir eğitim sürecinden geçmeleri özel gereksinimli bireylere ulaşmak ve onlara ihtiyaç duydukları nitelikte eğitim hizmeti sağlayabilmek açısından gerekli görülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, örnekleme ve verilerin elde edilmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar algı ve olayların gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konulmasına yönelik olan, insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapıları ve toplumsal değişmeyi anlamaya dönük bilgi üretme yaklaşımlarından biridir (Strauss and Corbin, 1990; akt: Özdemir, 2010: 325; Yıldırım ve Şimşek, 2004: 35).

Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklem grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminde araştırmacı yakın olan ve kolay olan bir durumu seçmektedir. Bu örnekleme yöntemi nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s. 107). Araştırma için yapılan görüşmeler müzik eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören 7 müzik öğretmeni adayı ile gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, görüşme tekniği türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı, önceden belirlediği sorularda görüşmenin akışına bağlı olarak görüşmenin akışını etkileyebilir. Araştırmacı görüşülen kişinin soruları isteği genişlikte yanıtlamasına fırsat verir (Türnüklü, 2000: 547).

Araştırma verilerini elde etmek üzere araştırmacı tarafından açık uçlu 4 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır. Geçerliği sağlamak için 3 alan uzmanına bu sorular sorulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda aşağıdaki sorular uygulama için son şeklini almıştır:

1. Lisans eğitiminde aldığınız ders özel eğitim ders saatinin yeterliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Lisans eğitiminde aldığınız özel eğitim dersinin içeriğinin mesleki kazanımlarına katkısına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Lisans eğitiminde aldığınız özel eğitim dersi uygulamalarının yeterliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
4. Lisans eğitiminde aldığınız özel eğitim dersi kazanımlarını özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde uygulayabilme yeterliğinize ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Görüşme sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Betimsel Analiz, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular veya araştırma sorularının ortaya koyduğu temalar dikkate alınarak sunulur. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 171,172).

Araştırmadan elde edilen bilgiler kodlanmış, ardından temalara ayrılmış ve yorumlanmıştır. Alıntılar yapılırken katılımcıların isimleri katılımcı 1 (K.1), katılımcı 2 (K.2) şeklinde kısaltılarak kodlama yapılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için veriler 2 alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve tutarlılık incelemesi yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucu görüş birliği ve görüş ayrılıkları tespit edilmiş ve güvenilirlik hesaplama formülü P (Tutarlık Yüzdesi) = Na (iki formda aynı kodlanan madde sayısı)*100/Nt (Bir formda bulunan toplam madde sayısı) kullanılarak hesaplanmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri arasındaki uyum 90.00 çıkmıştır. Bu değer 70 veya daha üstünde olması yeterli görüldüğünden (Miles and Huberman,1994; akt: Baş, 2014, s.105; Çepni 2014, s.105), veri analizi için güvenilirliğin sağlandığı kanısına varılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan katılımcıların araştırma sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1’de müzik öğretmenliği programı özel eğitim ders saati yeterliğine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “Ders Saati Yeterliği” temasına ilişkin kodlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Özel Eğitim Ders Saati Yeterliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Ders Saati Yeterliği	Yeterli	K3	1	14,2
	Yetersiz	K1, K2, K4, K5, K6, K7	6	85,7

Katılımcıların %14,2’sinin müzik eğitimi ana bilim dalı ders programındaki özel eğitim ders saatinin yeterli olduğu, %85,7’sinin ise ders saatinin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların “Ders Saati Yeterliği” temasına ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Ders saatini yetersiz buluyorum. Çünkü haftada 2 saatte sadece özel eğitim ile ilgili temel bilgiler minimum düzeyde işlenebildi.” (K2)

“Özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarını belirlemek ve buna uygun ders programı oluşturabilmek için haftada 2 saatlik bir dersin yeterli olmadığını düşünüyorum.” (K4)

Tablo 2’de müzik eğitimi ana bilim programında yer alan özel eğitim ders içeriklerinin öğretmen adaylarının mesleki kazanımlarına katkısına ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Özel Eğitim Ders İçeriğinin Mesleki Kazanımlarına Katkısına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
İçerik Boyutu	Öğretim Yöntemi Yetersizliği	K3	1	14,2
	Teorik Bilginin Uygulamaya Dönüştürülememesi	K1,K2,K4,K5	4	57,1
	İçerik Yetersizliği	K6,K7	2	28,5

Katılımcıların %14,2’si özel eğitim ders içeriğinin öğretim yöntemi yetersizliği, %57,1’i teorik bilginin uygulamaya dönüştürülememesi, %28,5’i ise içerik yetersizliği nedeniyle mesleki kazanımlarına katkısının yeterli olmadığı yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların “İçerik Boyutu” temasına ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Sadece slayt, konu anlatımı vb. yöntemlerle bu dersi anlamaya çalıştık. Özel gereksinimli bir çocuk ile karşılaştığım zaman kağıt üzerindeki bilgileri uygulamaya geçirmekte sıkıntı yaşıyorum.” (K3)

“Programda 1 dönem 2 saat olarak yer alan özel eğitim dersini, istenilen hedefe ulaşmada içerik olarak eksik ve yetersiz buluyorum.” (K7)

Tablo 3’te müzik eğitimi ana bilim dalı programı özel eğitim dersi uygulamalarının yeterliğine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Özel Eğitim Dersi Uygulamalarının Yeterliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Uygulama Boyutu	Uygulama Merkezlerinde Uygulama Gerekliliği	K3	1	14,2
	Uygulama Ders Saati Gerekliliği	K1, K2, K5, K6, K7	5	71,4
	Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Müzik Etkinlikleri Gerekliliği	K4	1	14,2

Katılımcıların %14,2'si özel eğitim merkezlerinde uygulama gerekliği, %71,4'ü dersin uygulama boyutunun olması gerekliği, %14,2 si ise özel gereksinimli bireylere yönelik müzik etkinlikleri gerekliğine ilişkin görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların "Uygulama Boyutu" temasına ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

"Uygulama çalışması olarak özel eğitim verilen bir devlet kurumunda bir gün geçirmiştik. Bu uygulama ileriki meslek hayatımız için kazanım sağlamadı. Teorinin değil, uygulamanın ağır bastığı bir işleniş olsaydı daha iyi olabilirdi." (K1)

"Özel eğitim dersi kapsamında bir proje düzenledik. Bu projede bir kurumda özel gereksinimli öğrencilerle tanışma fırsatım oldu. Uzun soluklu bir süreç olmadığı için yeterlikten söz edemem ama deneyimlerle dolu ve farklı fikirler üretmek açısından faydalı bir süreçti." (K2)

"Teorik olarak yeterli buluyorum. Ancak mesleğe atılmadan önce teorinin pratikle pekişmesini tercih ederim." (K6)

Tablo 4'te özel eğitim dersi kazanımlarını özel gereksinimli bireylerin eğitiminde uygulayabilme yeterliğine ilişkin katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4. Özel Eğitim Dersi Kazanımlarını Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitimlerinde Uygulayabilme Yeterliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Mesleki Yeterlik	Kazanımların Yeterliği	K2, K4, K6	3	42,9
Yeterlik	Kazanımların Uygulamaya Dönüştürülememesi	K1, K3, K5, K7	4	57,1

Katılımcıların %42,8'i ders içerisinde edindikleri kazanımların mesleki açıdan yeterli olduğu, %57,7'si ise edilen kazanımların uygulamaya dönüştürülememesi yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların "Mesleki Yeterlik" temasına ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

"Özel eğitim konusunda kendimi yeterli görmüyorum. Ders sürecinde, özel gereksinimli bir öğrenci ile eğitim ve iletişim amaçlı karşı karşıya gelmedim. Bu konuda çok eksikim." (K3)

"Özel eğitim konusunda bilgi sahibiyim. Fakat uygulama konusunda sıkıntı yaşıyorum." (K5)

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Elde edilen bulgular doğrultusunda müzik öğretmeni adaylarının özel eğitim ders saatini yeterli bulmadıkları; özel eğitim dersinin mesleki kazanımlarına yeterli ölçüde katkı sağlayabilmesi için daha çok ders sayısına ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde müzik öğretmeni adaylarının özel eğitim ders içeriğini yeterli bulmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının kendilerini özel gereksinimli çocuklarla çalışmak için lisans eğitiminde aldıkları ders kazanımları açısından donanımlı görmediklerini düşündürmektedir. Müzik öğretmeni

adayları açısından özel eğitim dersinin mesleki kazanımlarına yeterli düzeyde katkı sağlaması için öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilmesi teorik anlatımların uygulamalar ile desteklenmesi ve içeriğin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Benzer sonuçlar İzci (2005); Çitil, Karakoç ve Özyiğit (2018); Wong ve Chic (2016)'in çalışmalarında da yer almaktadır.

- Katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde özel eğitim ders saati uygulamalarının uygulama merkezlerinde uygulama yapılamaması, uygulama ders saati ve özel gereksinimli bireylere yönelik müzik etkinliklerinin eksikliği nedeniyle yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışma bu yönü ile Bruno, Scott ve Willis (2018)'in yapmış olduğu çalışmayla benzemektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç öğretmen adaylarının mesleki kazanımları açısından daha fazla uygulama yapabilecekleri programlarda öğrenim görmeleri gerektirdiğini göstermektedir
- Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcıların özel eğitim dersi almış olmalarına rağmen mesleki yaşantılarında özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine yönelik uygulamalar açısından kendilerini yetersiz hissettikleri sonucuna varılmıştır. Çalışmadan elde edilen bu sonucun Wong ve Chic (2016)'in yapmış olduğu çalışma ile benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Özel gereksinimli bireylerin kişisel gelişimlerini olumlu yönde destekleyen, onların sosyalleşmelerine ve kendilerini ifade etmelerine katkı sağlayan müzik eğitiminin branş öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmesi söz konusu bu kazanımları özel gereksinimli bireylerin edinebilmesindeki başarının artmasını destekleyecektir. Bu nedenle müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli bireylerin eğitimlerini gerçekleştirecek nitelikte donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi ve bu kapsamda lisans eğitiminde özel eğitime yönelik olarak aldıkları derslerin içeriklerinin ve ders saatlerinin artırılması, ders çeşitliliğinin yeniden gözden geçirilmesi; derslerin uygulamaya yönelik olarak öğretmen adaylarının sahada daha fazla bulunacakları şekilde planlanması gerekli görülmektedir. Benzer çalışmalar da bu düşüncüyü destekler niteliktedir (Yaylacı ve Aksoy, 2016).

Özel gereksinimli bireylerin beceri ve ihtiyaçları dikkate alınarak uygun eğitim ortamlarında onlara yönelik gerçekleştirilen destek hizmetlerinin niteliği büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu hizmetleri gerçekleştiren eğitim personelinin nitelikleri ve yeterlikleri söz konusu öğrencilere sunulan eğitimin en üst düzeyde gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bu kapsamda özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerini gerçekleştiren öğretmenlerin yetiştirildikleri programlarda yer alan dersler ve bu derslere ilişkin süreçlerin öğretmen adaylarının mesleki kazanımlarını destekleyecek şekilde tekrar gözden geçirilmesi ve düzenlenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde görev alan branş öğretmenlerinin eğitime yönelik olarak, onların bilgi ve beceri düzeylerini arttıracak düzeyde hizmet içi eğitim, çalıştay vb. çalışmalar düzenlenmelidir.

Araştırma müzik öğretmeni adayları ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliğine katkı sağlaması açısından özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde görev alan diğer branş öğretmenlerinin de eğitimlerindeki kazanımlarının tespit edilmesine yönelik araştırmaların ve özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G. (1998). Türkiye'de özel eğitim. *Özel eğitim* (ss. 197-207). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Akçamete, G. (2009). Özel eğitime başlangıç. G. Akçamete (Ed.), *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (ss. 29-74). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Artan, İ. (2001). Engelli çocukların eğitiminde etkili bir teknik: müzik. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 43-55.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baş, G. (2014). Lise öğrencilerine yabancı dil öğretme kaygısı: Nitel bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 101-119.
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma , destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(4), 35-45.
- Batu, S., Kırcaali- İftar, G., ve Uzuner, Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 33-57.
- Bruno, L. P., Scoot, L. A., and Willis, C. (2018). A survey of alternative and traditional special education teachers' perception of preparedness. *International Journal of Special Education*, 33(2), 295-313.
- Caykaytar, A. (2019). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim. İ. H. Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (17. baskı, ss. 2-31). Ankara: Pegem Akademi
- Ceylan, F., ve Yıkılmış, A. (2017). Kaynaştırma öğrencilerinin sergilediği problem davranışlara yönelik sınıf öğretmenlerinin uyguladıkları önleme ve müdahale stratejileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 239-264.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaası.
- Çitil, M., Karakoç, T., ve Küçüközyiğit, M. S. (2018). Özel eğitim lisans dersinin öğretmen adaylarının bilgi düzeylerine ve engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 18(2), 815-833.
- Dayı, E., ve Gürkan Öztürk, F. (2019). Türkiye'de zihinsel engelli öğrencilere hizmet veren özel eğitim okulları, müzik öğretmenleri ve müzik sınıflarının durumunun incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(69), 218-231.
- Demir, T. (2018). *KPSS rehberlik ve özel eğitim*. Ankara: Uzman Kariyer.
- Eren, B. (2012). Müzik eğitiminde kaynaştırma uygulamaları ve Orff Schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 14-25.
- Eripek, S. (2002). Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim. *Özel eğitim* (ss. 1-14). Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Yayınları .
- Gavish, B. (2017). Special education trainee teachers' perceptions of their professional world: motives, roles, and expectations from teacher training. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 23(2), 153-170. <https://doi.org/10.1080/13540602.2016.1204285>
- Gönen, M., Şahin, S., İpek Yükselen, A., ve Celep, A. (2006). *Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar için yaratıcı drama*. N. Ünver (Ed.), İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Güven, E., ve Tufan, E. (2010). Kaynaştırma sınıflarında işbirlikli öğrenme yöntemi ile müzik dersleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 557-573.
- İzci, E. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının "özel eğitim" konusundaki yeterlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 106-114.
- Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara*

- Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 8(1), 1-13.
- Kaya, H. (2015). *Engelli insanın hakları*. E. Turku (Ed.). Ankara: Liberte Yayın Grubu.
- Kırcaali- İftar, G. (1998). Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim* (ss. 3-13). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). Özel Eğitim Hizmetler Yönetmeliği. Web: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetme_ligi_07072018.pdf adresinden 03.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği. *Kuram ve Uygulama Dergisi*, 543-559.
- Ulutaşdemir, N. (2007). Engelli çocukların eğitimi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5), 119-130.
- Wong, M. W., and Chic, M. P. (2016). Teaching students with special educational needs in inclusive music classrooms: experiences of music teachers in Hong Kong primary schools. *Music Education Research*, 18(2), 195-207.
- Yaylacı, Z., ve Aksoy, B. (2016). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (6), 19-40.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (4.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, N. G., ve Tutuk, T. (2017). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim. A. Arı ve M. Sönmez Kartal (Eds.), *Özel eğitime giriş* (1.baskı, ss. 17-37). Konya: Eğitim Yayınevi.